

osnovna šola

FAŠENK V SPUHLJI

Etnologija

raziskovalna naloga

AVTORICI:

Kaja Kralj, 9. r.

Lea Strelec, 9. r.

MENTORJA:

Majda Kramberger Belšak

Robert Mlakar

Ptuj, 2020

Zahvala

Za pomoč pri izvedbi raziskovalne naloge se zahvaljujeva učiteljici Majdi Kramberger Belšak, učitelju Robertu Mlakarju ter vsem vaščanom Spuhlje, ki so nama kakorkoli pomagali pri raziskovalni nalogi.

KAZALO

1	UVOD.....	9
2	TEORETIČNI DEL.....	10
2.1	Opis Spuhlje.....	10
2.2	Zgodovina vasi Spuhlja	12
2.3	Pust in etnografski liki v Spuhlji	13
2.3.1	Kurent ali korant.....	13
2.3.2	Piceki	15
2.3.3	Orači	16
2.3.4	Ruse.....	17
3	RAZISKOVALNI DEL Z RAZPRAVO	19
3.1	Marko Klinc Princ Klinc Hauptman Spuhljanski VII.....	19
3.2	Fašenk v Spuhlji nekoč in danes.....	23
3.2.1	Intervju z gospo Nežko Bračič in gospo Kristino Erbus.....	23
3.2.2	Intervju z gospodom Francem Bolcarjem	26
3.3	Maskiranje družin in skupin.....	27
3.4	Izdelava tradicionalnih pustnih likov in dodatkov zanje v Spuhlji	29
3.4.1	Izdelava gamaš.....	29
3.4.2	Popravilo korantovih zvoncev.....	30
3.4.3	Izdelava korantij	30
3.4.4	Izdelava rož iz krep papirja	31
3.4.5	Izdelava kopja za kopjaše.....	31
3.5	Tlačani	32
3.6	Koranti.....	39
3.7	Ruse.....	41
3.8	Piceki	42
3.9	Orači	44
3.10	Karnevalske skupine	45
3.10.1	Sončnice	45
3.10.2	Rimljani.....	47
3.10.3	Hello Kitty	48
3.10.4	Zajčki, korenčki	50
3.10.5	Dvorni norčki	51

3.10.6	Irski škrti	53
3.10.7	Ovce.....	55
3.10.8	Čebelice	57
3.10.9	Peter Pan	59
3.10.10	Mavrična fantazija	61
3.10.11	Simfonija klavirjev.....	62
4	ZAKLJUČEK.....	65
5	LITERATURA.....	67

KAZALO SLIK

Slika 1: Lega vasi Spuhlja.	10
Slika 2: Večnamenska dvorana Spuhlja.	11
Slika 3: Otroška igrala v športnem parku Spuhlja.	11
Slika 4: Igrišča v športnem parku.	11
Slika 5: Okrepčevalnica Majda.	12
Slika 6: Gostila Villa Monde.	12
Slika 7: Bar Sandra.	12
Slika 8: Ples korantov na ptujskih ulicah v letih od 1960 - 1965.	14
Slika 9: Skupina korantov.	15
Slika 10: Piceki na pustni prireditvi v Markovcih.	16
Slika 11: Orači v Halozah, 1928.	17
Slika 12: Orači na povorki v Markovcih.	17
Slika 13: Rusa in gonjač.	18
Slika 14: Male ruse.	18
Slika 15: Princ Klinc Hauptman Spuhljanski VII.	19
Slika 16: Princ Klinc Hauptman Spuhljanski VII z gardo.	20
Slika 17: Pečatenje z zlatim prstanom in voskom.	20
Slika 18: Pogostitev v gasilskem domu Spuhlja.	21
Slika 19: Pogostitev pripravile Marjetice iz Spuhlje.	21
Slika 20: Hauptmanovi tlačani iz Spuhlje.	21
Slika 21: Intervju z Nežko Bračič.	23
Slika 22: Intervju s Kristino Erbus.	23
Slika 23: Koranta.	25
Slika 24 a - d: Maskiranje na gostiji.	25
Slika 25: Kopje.	27
Slika 26 a - d: Maskiranje Spuhljanov nekoč.	28
Slika 27 a - d: Maskiranje skupin.	29
Slika 28 a - b: Družina Šamperl v maskah.	29
Slika 29 a - b: Gamaše, ki jih izdeluje Suzana Čeh.	30
Slika 30 a - b: Franci Cimerman v delavnici.	30
Slika 31 a - b: Izdelava korantij pri Marku Klincu.	31
Slika 32 a - b: Izdelava rož iz papirja.	31
Slika 33 a - b: Izdelava kopja.	31

Slika 34: Idejna skica oblek za tlačane.	33
Slika 35 a - m: Tlačani na karnevalih na Ptuj in v Markovcih.	35
Slika 36 a - d: Tlačani na etnografskem nastopu na mestnih ulicah.	35
Slika 37 a - f: Tlačani na Grajskih igrah na Ptuj, Vurberku in Žužemberku.	36
Slika 38 a - p: Tlačani na gostovanjih po tujini.	39
Slika 39 a - h: Koranti iz Spuhlje.	40
Slika 40 a - b: Sejem korantove opreme.	41
Slika 41: Spuhljanske ruse.	42
Slika 42 a - h: Obhod picekov po Spuhlji.	44
Slika 43 a - f: Orači na oranju po Spuhlji.	45
Slika 44: Sončnice s soncem na Ptuj.	46
Slika 45: Sončnice s soncem – skupinska slika.	46
Slika 46: Sončnice s soncem na zabavi.	46
Slika 47: Rimljani.	47
Slika 48: Rimljani v pozdravu.	47
Slika 49: Rimljani na povorki v Markovcih.	48
Slika 50: Vozilo Rimljanov.	48
Slika 51: Hello Kitty.	49
Slika 52: Hello Kitty se predstavlja.	49
Slika 53: Hello Kitty na povorki v Markovcih.	49
Slika 54: Vozilo z zajčki in korenčki.	50
Slika 55: Zajčki in korenčki se predstavljajo.	50
Slika 56: Zajčki in korenčki.	51
Slika 57: Zajčki in korenčki na povorki.	51
Slika 58: Skupinska slika dvornih norčkov.	52
Slika 59: Dvorni norčki.	52
Slika 60: Dvorni norčki na vozilu.	53
Slika 61: Dvorni norčki v Markovcih.	53
Slika 62: Irski škrtati.	54
Slika 63: Irski škrtat.	54
Slika 64: Irski škrtati na povorki.	55
Slika 65: Vozilo irskih škrtatov.	55
Slika 66: Ovce pred pričetkom povorke na Ptuj.	56
Slika 67: Ovce z vozilom.	56

Slika 68: Ovce.	56
Slika 69: Mlade ovce.	57
Slika 70: Čebelice na povorki v Markovcih.	57
Slika 71: Čebelice s čebelarjem.	58
Slika 72: Čebelice ob čebelnjaku.	58
Slika 73: Čebelice.	59
Slika 74: Peter Pan in Zvončice – skupinska slika.	59
Slika 75: Peter Pan in Zvončice.	60
Slika 76: Peter Pan in Zvončica.	60
Slika 77: Peter Pan in Zvončice na Ptuju.	60
Slika 78: Mavrična fantazija.	61
Slika 79: Mavrična fantazija na Ptujskih ulicah.	61
Slika 80: Mavrična fantazija z vozilom.	62
Slika 81: Mavrična fantazija v Markovcih.	62
Slika 82: Simfonija klavirjev.	63
Slika 83: Klavir simfonije klavirjev.	63
Slika 84: Simfonija klavirjev z vozilom.	63
Slika 85: Simfonija klavirjev s predstavijo.	64

POVZETEK

Vas Spuhlja se prvič omenja leta 1286, ko je dal salzburški nadškof v zastavo nekatere vasi okoli Ptuja. Danes je Spuhlja del Mestne občine Ptuj, in sicer ena izmed primestnih četrti. V Spuhlji nam je zelo pomembno druženje vaščanov. Zadnjih 13 let je za druženje pomemben pustni čas. Takrat je Marko Klinc postal princ ptujskega karnevala pod imenom Klinc Hauptman Spuhljanski VII. Z njim je bila ustanovljena skupina Tlačani, ki predstavljajo prinčeve podložnike. Tlačani se predstavljajo kot srednjeveška skupina, ki je aktivna tudi v pustnem času. V Spuhlji pa v pustnem času ni živahno le zadnjih 13 let, ampak so se vaščani maskirali že prej. Maskirali so se po skupinah, družinah in posamezno. Hiše so že nekoč obiskovali tradicionalni pustni liki kot so: koranti, piceki, ruse in orači, v katere so bili ravno tako našemljeni domačini. Pred sedemindvajsetimi leti so se koranti združili in ustanovili društvo, ki je še danes zelo aktivno. Pred petimi leti se je v Spuhlji na pobudo Marka Šamperla ustanovila skupina picekov. Za Spuhljo je tudi značilno, da hodijo po vasi, od hiše do hiše, ruse in orači. Da je dogajanje v predpustnem in pustnem času v Spuhlji zelo pestro, poskrbi tudi karnevalska skupina, ki deluje zadnjih trinajst let.

Ključne besede:

Spuhlja, pust, fašenk, etnografske skupine, druženje na vasi.

ABSTRACT

The village Spuhlja was first mentioned in 1286, when the archbishop of Salzburg included some of the villages around Ptuj in the flag. Today, Spuhlja is a part of the municipality of Ptuj, as one of the suburbs. For the villagers of Spuhlja it is very important to socialize and spend quality time with each other. For the last 13 years, carnival has been very important in this respect. 13 years ago, their villager Marko Klinc became the Carnival Prince of Ptuj, by the name Klinc Hauptman Spuhljanski VII. He was accompanied by the carnival group "tlačani" (serfs), who represented his subjects. "Tlačani" present themselves in a medieval manner and are active at carnival time. Spuhlja has been very active in the carnival for the past 13 years and even so before. In Spuhlja, there were different carnival groups and traditionally they went from house to house every day during the carnival time. Some of the traditional carnival masks are "koranti", "piceki", "ruse" and "orači". 27 years ago, the "koranti" of Spuhlja came together and formed a society active to this day. Five years ago, due to an initiative of Marko Šamperl the group "piceki" was formed. For the village of Spuhlja it is very common that groups like "rusa" and "orači" visit every house in Spuhlja. To make the carnival unforgettable, a local carnival group has been preparing various events for the past 13 years.

Keywords:

Spuhlja, carnival, carnival groups, traditional masks, socializing in the village.

1 UVOD

Spuhlja je vas, ki spada pod Mestno občino Ptuj. Za našo vas je značilno, da imamo v vasi kar nekaj zelo aktivnih društev, ki poskrbijo za povezovanje vaščanov. Za Ptuj in širšo okolico je značilno, da je v pustnem času zelo pestro. Tudi za naš kraj je značilno, da se v vasi ljudje že od nekdaj v tem času maskirajo in zabavajo. Obe sva vaščanki Spuhlje in sodelujeva v različnih pustnih skupinah Spuhlje. Pust oziroma, kot ga pri nas imenujemo fašenk je običaj, katerega se veselijo vsi vaščani.

Za našo vas je značilno, da se še vedno ohranja običaj, da po hišah hodijo ruse, piceki, orači in seveda koranti, kot jih mi imenujemo. Z imenovanjem Marka Klinca za princa ptujskega karnevala so se v vasi ustanovile tudi nove skupine. Marku so se leta 2007 pridružili tlačani, ki so v začetku delovali samo kot pustna skupina. Ta pa se je nato preimenovala v srednjeveško skupino, ki sedaj vzorno predstavlja naš kraj v bližnji in daljni okolici. Zadnjih 12 let so se tradicionalnim maskam pridružile tudi karnevalske skupine. Glede na zelo pestro pustno dogajanje v Spuhlji, smo se odločili, da bomo to podrobneje raziskali. Raziskovanja smo se lotili že v poletnih mesecih lanskega leta, ko smo začeli aktivno zbirati gradivo. V veliko veselje nam je bilo, da so nam na pomoč priskočili vsi vaščani. Vodje skupin so nam podali pomembne informacije v ustni in pisni obliki. Pogovarjali smo se tudi s starejšimi vaščani o tem, kako je fašenk izgledal nekoč. Zbirali smo fotografije, ki se jih je nabralo ogromno. Skrbno smo jih pregledali in v nalogi predstavili le peščico teh.

Z nalogo smo želeli raziskati, kako je z ohranjanjem tradicionalnih pustnih likov v naši vasi in kako fašenk vpliva na druženje vaščanov z delovanjem v karnevalskih skupinah.

Na začetku raziskovalne naloge sva si postavili naslednji hipotezi:

1. V pustno dogajanje v Spuhlji se vključuje tretjina prebivalcev vasi.
2. Koranti so glavni lik fašenka na vasi.

2 TEORETIČNI DEL

2.1 Opis Spuhlje

Spuhlja je vas, ki spada pod Mestno občino Ptuj. Po lokalni samoupravi spada v primestno Četrtno Spuhlja, ki je ena izmed četrtnih skupnosti Mestne občine Ptuj. Ostale četrtne skupnosti so: Četrtna skupnost Breg – Turnišče, Četrtna skupnost Center, Četrtna skupnost Grajena, Četrtna skupnost Jezero, Četrtna skupnost Ljudski vrt, Četrtna skupnost Panorama in Četrtna skupnost Rogoznica. Spuhlja leži v vzhodnem delu Mestne občine Ptuj. Naselje je sestavljeno iz zaselkov Zgornji konec, Siget in Koče. Vas leži na najbolj južnem delu občine Ptuj in meji na Zabovce, Borovce in Podvince.

Slika 1: Lega vasi Spuhlja. (Google maps, 2020)

Kraj bi naj dobil ime po puhlici - sipki zemlji na kateri se nahaja. Spuhlja spada v kmetijsko območje, čeprav čistih kmetij skoraj ni več. Na severu naselja leži center CERO GAJKE (centralno odlagališče komunalnih odpadkov), na jugu pa je največje umetno slovensko jezero Ptujsko jezero. Na vzhodnem obrobju naselja je center šolskih in občolskih dejavnosti, dom ŠTRK, kjer se otroci iz vse Slovenije seznanjajo s področji ekologije, ornitologije, astrologije, etnologije in arheologije. Vas ima okrog 930 prebivalcev. Njena površina je 4,60km². Predsednik sveta primestne četrti Spuhlja je Branko Strelec, podpredsednica dr. Nataša Belšak Šel. Ostali člani sveta so mag. Darja HARB, Dušan BEZJAK in dr. Martin KLINC. V kraju je več aktivnih društev in sicer: Prostovoljno gasilsko društvo Spuhlja, Društvo gospodinj Spuhlja – Marjetica, Društvo upokojencev Spuhlja, Kulturno društvo folklornih dejavnosti »KORANT« Spuhlja, Šahovska sekcija Spuhlja, Športno turistično rekreacijsko društvo Spuhlja, ki so steber družabnega, kulturnega in športnega življenja. Vas Spuhlja ima okrog 140 podjetij oziroma samostojnih podjetnikov.

Središče dogajanja predstavlja večnamenska dvorana z gasilskim domom, ki leži v središču vasi. V stavbi je velika telovadnica, kuhinja, pisarne in dvorana. Največji del stavbe predstavlja gasilski dom, v katerem je dovolj prostora za opremo gasilcev.

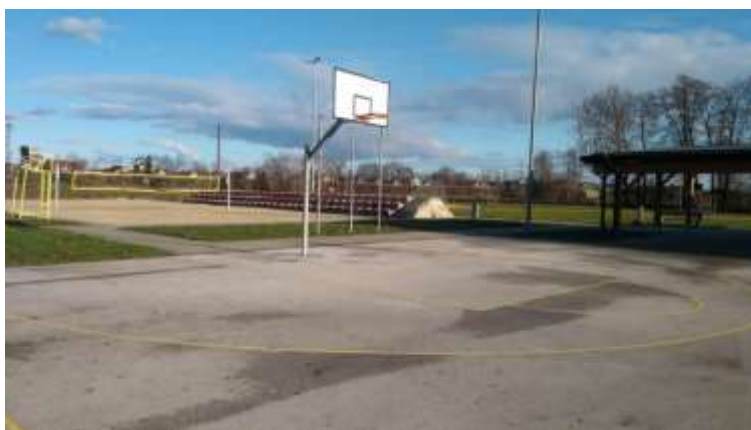

Slika 2: Večnamenska dvorana Spuhlja. (Foto: Kaja Kralj, 2019)

V Kočah je lepo urejen športni park. V parku je urejen pokriti del za druženje in piknike, veliko asfaltirano igrišče, igrišče z mivko, steza za balinanje in otroška igrala.

Slika 3: Otroška igrala v športnem parku Spuhlja. (Foto: Kaja Kralj, 2019)

Slika 4: Igrišča v športnem parku. (Foto: Kaja Kralj, 2019)

V vasi imamo tri gostilne. Najstarejša in med vaščani najbolj priljubljena je gostilna Pri Majdi. V začetku vasi iz smeri Ormoža je velika gostilna Vila Monde. Na križišču pred ovinkom, iz smeri Ptuja pa je manjši bar Sandra.

Slika 5: Okrepčevalnica Majda. (Foto: Kaja Kralj, 2019)

Slika 6: Gostila Villa Monde. (Foto: Kaja Kralj, 2019)

Slika 7: Bar Sandra. (Foto: Kaja Kralj, 2019)

2.2 Zgodovina vasi Spuhlja

Vas Spuhlja leži na dravski terasi in spada pod občino Ptuj. Vas se prvič pisno omenja z imenom Puech leta 1286, ko je dal salzburški nadškof v zastavo nekatere vasi okoli Ptuja. Leta 1294 je omenjena v listini pod imenom Puchel, ko je salzburški nadškof postal lastnik dvorca v Spuhlji. Nato se vas omenja

leta 1322 v salzburškem urbarju pod imenom Puech. Kasneje se omeni v urbarju gosposčine Ptuj z enakim imenom. Arheološka odkritja pričajo, da je tukaj potekala proti Zabavcem rimska cesta. Kasneje so se Ptujski z nadškofi sprli, saj so hoteli vas obdržati kot svojo osebno. Leta 1597 je bilo v Spuhli 10 gospodarstev, ki so bila podložena gosposčini Gornji Ptuj. O razdrobljenosti posesti nam pričajo še v 19. stoletju, eden izmed znanih dvorcev takrat je bil tudi Spuhljanski dvor Pichl, ki je nastal iz strelskega dvorca. Strelski dvorec v Spuhli je kot ostanek obrambnega mehanizma iz 13. stoletja. Ob koncu 16. stoletja je bil dvorec razdeljen na dve enoti. Na področju spodnjega Ptujskega polja je negovska gosposčina na začetku 17. stoletja pobirala veliko in malo desetino v različnih vaseh med njimi tudi v Spuhli. Na jožefinskih zemljevidih je kraj imenovan kot Pichldorff. V Spuhli je bilo Ptujskih 11 davčnih enot in 10 podložnikov. V Spuhli so od naturalnih dajatev podložniki bili dolžni oddajati samo žitarice. Spuhlja je okrog 1677 imela 6 celih hub (fevdalnih posesti) in 3 polhube. Bila je ena izmed vasi v kateri so cele hubne posesti prevladovale. Po popisu iz leta 1542 je Spuhlja imela 16 kmetij od tega so štirje služili gosposčini Ormož, 4 grofu Breunnerju in 8 grofu Vodržinu. Posest je takrat pripadala nadškofu in jo je bilo potrebno zavarovati. Takrat pred nasilnimi vpadi Madžarov. Zavarovali so se tako, da so postavili strelce in strelske dvorce, ki so bili postavljeni predvsem na meji nadškofove posesti. Strelci so v fevdu takrat imeli manjše dvorce, kmetije in vasi. Običajno niso potrebovali plačati vseh davkov ali pa so plačevali le določene dajatve in zato so morali opravljati vijno ter obrambno dolžnost v službi svojega gospoda.

Eden izmed vseh strelskih dvorcev pa je bil postavljen tudi v Spuhli. Strelski dvorec je bil večji utrjen dvorec v vasi. Prvič je bil omenjen leta 1320, ko je v Spuhli znanih naštetih več lastnikov, to so bili Fricel iz Spuhlje in njegova žena Marjeta ter njegov brat. Leta 1347 sta Nikolaj Krautperger in njegova žena prodala nadškofu Ortolfu fevd za 28 mark. S tem je prodal tudi vse pravice za dvorec v Spuhli. Pogodbo oziroma listino je pečatil prodajalec Nikolaj. Andrej in Pavel sta leta 1432 dvorec v Spuhli z vsem pripadajočim, kot fevd prejela od Salzburškega nadškofa. Nato pa je strelski dvorec leta 1466 prišel v last Pavlove hčerke. V lasti ga je imela do leta 1487. Kasneje pa je dvorec postal last Sigmunda to je bil Ormoški graščak Zackla. Po letu 1592 so ga dobili v last Idungspeugerji, kjer leta 1623 navaja, da je v zgornjem svobodnem imenu v Spuhli opustel dvorec. Leta 1937 je kraj pripadal takratni občini Rogoznica. (Šemnički, 2009)

2.3 Pust in etnografski liki v Spuhli

Pustovanje je eden izmed najstarejših ljudskih običajev, ki izvira iz časa pred krščanstvom. Veselimo se ga vsi, a o njegovih začetkih pravzaprav ne vemo prav veliko Pust že od nekdaj pomeni slovo od zime. Vedno je veljalo, da je pust prinašal srečo in kmetom dobro letino. Da bi to zares veljalo, so ljudje verovali, da je šeme treba obdarovati. Podrobneje predstavljamo etnografske pustne like, ki so bili značilni za našo vas že v preteklosti in so se ohranili skozi čas, vse do današnjih dni.

2.3.1 Kurent ali korant

Kurent je najznamenitejši tradicionalni pustni lik Ptujkega in Dravskega polja ter Haloz in Slovenskih goric. Po starem verovanju naj bi bil demon rodnosti, ki preganja zimo in vabi v deželo pomlad ter k hiši prinaša rodnost in dobro letino.

Izvor in nastanek kurenta še danes ni pojasnjen. Morda drži teza, ki pravi, da je njegov izvor povezan z ilirsko-keltskim izročilom, mogoče je, da je njegov izvor povezan z mitskimi spremljevalci boginje Kibeles, ki so jo častili na našem ozemlju v času antike, ali pa drži teza, da so ga v naše kraje prinesli stari Slovani ali pa Uskoki v 16. stoletju. Kurenta v primarnem, kmečkem okolju, imenujejo *korant*, njegovo opravo pa kurentija oz. *korantija*. Korant je oblečen v dolg ovčji kožuh in obut v visoke čevlje ter zelene

ali rdeče pletene dokolenke s posebnim vzorcem. Kožuh ima prepasan z verigo, na kateri je obešenih pet velikih kravjih zvoncev (nekoč je imel na hrbtu obešenega le enega). V rokah vihti ježevko - leseno gorjačo, oblečeno z ježevko kožo. Ta mu služi za obrambo, po nekaterih razlagah pa predstavlja falus - simbol plodnosti. Drži jo v levi roki, saj z desno želi ljudem srečo in mir. Na ježevko ali na verigo ima pritrjene lepo vezene robčke, ki jih dobi v dar od žensk. Nekoč so si robček prislužili le najmogočnejši in najlepši koranti. (Zmazek, 2014)

Maska oz. kapa, ki si jo korant povezne na glavo, je narejena iz ovčjega kožuha in usnjenega pisano pobarvanega naličja z dolgim nosom, odprtini za oči in usta, z zobmi iz belega fižola, sirkovimi brki in dolgim rdečim jezikom iz blaga ali usnja. Na vrhu kape korantov iz območja Lancove vasi in Haloz so goveji rogovi in usnjena ali kožuhovinasta ušesa, koranti s Ptujkega in Dravskega polja ter Slovenskih goric pa imajo namesto rogov na kapo pritrjene puranje ali gosje peruti in slamnate rogove, ovite z usnjem in okrašene z raznobarnimi trakovi in rožami. Danes velja, da lahko koranti nastopajo od Svečnice do pepelnične srede, nekoč pa so svoje poslanstvo začeli šele na mastni petek in končali na pustni torek. V korantijo so se včasih lahko oblekli le polnoletni neporočeni fantje, danes so koranti tudi poročeni, ženske in otroci. Korantije danes izdelujejo posebni mojstri, eden takih je Marko Klinc iz Spuhlje pri Ptujju, nekdanj pa so korantije ljudje praviloma izdelovali sami, iz doma razpoložljivih materialov, predvsem iz zajčjih kož, starih torb in zavrženega usnja. Nekateri so se oblekli kar v narobe obrnjene zimske kožuhe, ki so jih sicer nosili, obraz pa so si pobarvali z zidnimi barvami. Zvonci so se navadno dedovali, če pa si je fant omislil novo opravo, si je zvonce moral kupiti. Verigo je skoval domač kovač, rdeče ali zelene volnene nogavice pa je spletlo fantovo dekle. Seveda je bila skrivnost, kdo bo korant, zato so fantje svojo opravo izdelovali na skrivaj, da jih ne bi kdo zalotil. Prav zato se korant tudi ni smel odkriti v javnosti, temveč le doma, v hiši.

Koranti so bili prvotno kot plužarji in spremljevalci del skupine pustnih oračev, danes jih pogosto vidimo v večjih skupinah, ki jih spremlja eden ali več *hudičev* ali *tajfov*. Slednji so oblečeni v rdeč kombinezon, na glavi pa imajo strašljivo masko z rogovi, šilastim nosom in dolgim jezikom. V rokah držijo trizob, s katerim lovijo duše in jih spravljajo v mrežo (*šero*).

Kljub svojemu grozljivemu videzu je bil korant vedno pozitiven lik. Obetal je rodnost in dobro letino ter prinašal srečo in veselje k domači hiši, zato so se ljudje obiska koranta veselili. Vsaka gospodinja ga je z veseljem pogostila, v hiši, kjer pa ni bil dobrodošel, se je povaljal po tleh in s tem napovedal nesrečo v prihodnjem letu. (Zmazek, 2014)

Slika 8: Ples korantov na ptujskih ulicah v letih od 1960 - 1965. (Fotografijo hrani Knjižnica Ivana Potrča Ptuj)

Slika 9: Skupina korantov. (Foto: Kozel Stanko, 2014)

2.3.1.1 Kurentova/korantova obredja med mističnim in znanstvenim

Po mnenju dr. Štefana Čelana je kurentovo obredje orodje za dostopanje do višjih nivojev zvesti, ki pomagajo človeku do duhovne preobrazbe. Pri tem obredju gre v najnižji obliki za pripravljenost preprostega osrečevanja, v zahtevnejši obliki služenju in v najvišji obliki holotropnega stanja zavesti tudi zdravljenja vsega bivajočega. (Čelan, 2020)

2.3.1.2 Kurentova obredja pod UNESCO zaščito

Obhodi kurentov so bili leta 2016 vpisani na Unescov Reprezentativni seznam nesnovne kulturne dediščine človeštva. Z vpisom na reprezentativni seznam so se odprli številni komunikacijski kanali, ki omogočajo skupni dialog na osebni, lokalni, regionalni, državni in mednarodni ravni o osveščanju posameznikov in skupin o pomenu te dediščine. Na državni in mednarodni ravni se je z vpisom povečala prepoznavnosti te dediščine, ki hkrati krepi medkulturni dialog s socialnimi mrežami podobnih elementov tovrstne evropske in svetovne kulturne dediščine. Hkrati se z vpisom na seznam ponuja možnost primerjave podobnih obredov in likov iz različnih kontinentov in civilizaciji iz celotnega sveta. S tem je omogočen dialog, ki lahko prispeva k razumevanju in s tem spoštovanju kulturne raznolikosti ter človeške ustvarjalnosti. Ob tem se dviga zavest, da bogastvo sveta ni v kulturni in siceršnji monolitnosti, pač pa v kulturni in siceršnji raznolikosti. Obhod kurentov so namreč ena izmed mnogih etnografskih tradicij iz različnih koncev sveta, ki preko sebi lastnih zunanjih podob in obredov težijo k skupnemu cilju. Le-ta je v veliki večini različnih narodov in narodnosti usmerjen v zagotavljanje pogojev k boljši kakovosti vsega bivajočega. (Čelan, 2020)

2.3.2 Piceki

Picek je ptičja maska, razširjena zlasti na Ptujskem polju in na Goriškem. Z masko piceka je povezana nesnost kokoši in dobra letina na vrtu.

V *piceka* se našemi mlad fantič. Oblečen je v belo oblačilo, speto okrog vratu. Obraz ima namazan z barvicami ali zakrit s papirnato larfo. Na glavi ima stožčasto kapo iz kartona, okrašeno s pisanimi papirnatimi trakovi. Navadno zajaše leseno palico, ki ima na sprednjem koncu nataknjeno kurjo glavo, na zadnjem koncu pa privezan šop kurjega perja.

Ptičja maska s Ptujskega polja, povezana z zdravjem pri kokoših je tudi *kura* ali *kokotič*. V kokotiča se našemijo dečki. Oblečejo se v bele hlače ter masko, ki ima veliko valjasto telo prekrito s papirjem in oblepljeno perjem. Kura oz. kokotič ima spredaj nameščeno kurjo glavo, zadaj pa rep iz perja.

Tako piceka kot kuro spremlja *pobirač*, fant oblečen v odraslega moškega. Nosi stare hlače, srajco, suknjič, moder predpasnik in klobuk, obraz pa ima zakrit s papirnatim naličjem. V rokah ima košaro s plevelom in semenom ter grablje. Na kmečkem dvorišču zapojejo in zaplešejo, voščijo srečo in dobro nesnost pri kokoših, posejejo seme za dobro letino na vrtu in poberejo darove. (Zmazek, 2014)

Slika 10: Piceki na pustni prireditvi v Markovcih. (Foto: Kozel Stanko, 2014)

2.3.3 Orači

Priljubljena tradicionalna pustna skupina Ptujskega polja so orači, ki z obrednim oranjem in sejanjem na kmečkem dvorišču ter starim obrednim voščilom želijo domačim zdravje in dobro letino.

Skupino oračev sestavljajo pokač, dva ali trije pari konjičev, koranti in pobirač. Najprej na kmečko dvorišče priteče vodilni korant in vpraša gospodarja ali bodo dali orati. Ko dobi dovoljenje pokliče orače. *Pokač* s pokanjem naznanja prihod skupine in odganja zle duhove, dva ali trije pari *konjičev* pa vlečejo lesen plug, okrašen s smrečjem ali rožami. Konjiči so praznje oblečeni - nosijo bele srajce, raznobarvne telovnike in pisane rute, ki jim zakrivajo obraze pod črnim klobukom. Ponekod so klobuk zamenjali s pisano okrašenimi polkrožnimi kapami, pokritimi s papirnatimi cvetovi, ki so jih fantje od deklet dobili že pred pustom. Ker so se fantje med seboj postavljali prav s številom rož, so bile te mnogokrat jabolko spora. Za plugom, ki ga vlečejo konjiči, stopajo *koranti*, ki na kmečkem dvorišču zaorjejo simbolično brazdo. *Pobirač*, oblečen v stara kmečka oblačila, poseje seme za debelo repo, z grabljami zravna zorane brazde in posejana tla, nato pa pobere darove (klobase, krofe, jajca, denar...) za dobro opravljeno delo. Če orači pri hiši niso dobrodošli, se korant povalja po zemlji in s tem napove nesrečo v prihajajočem letu. (Zmazek, 2014)

Slika 11: Orači v Halozah, 1928. (Fotografijo hrani Knjižnica Ivana Potrča Ptuj)

Slika 12: Orači na povorki v Markovcih. (Foto: Stanko Kozel, 2014)

2.3.4 Ruse

Rusa je štirinoga živalska maska, s katero so nekoč skušali vplivati na plodnost in zdravje pri konjih in drugi živini. Pojavlja se po vsej Sloveniji, zlasti pa na območju Ptujkega in Dravskega polja ter Slovenskih goric in Haloz.

Za *ruso* ali *gambelo* sta potrebna dva fanta, ki si na ramena nadeneta okoli dva metra dolgo leseno ogrodje, pokrito s plahto segajočo do tal, da se vidijo le noge, po navadi obito s ščetinastim krznom. Sprednji fant drži skozi odprtino plahte živalsko (leseno) glavo z ušesi, očmi in premikajočim gobcem, v katerem je rdeč jezik. Zadnji s pomočjo vrvi premika rep, pod katerim visijo napihnjene svinjski mehurji, ki predstavljajo prašnike. Na rusi ponavadi sedi *faček*, lutka iz cunj. V Halozah in Slovenskih goricah poznajo tudi dvonoge ruse, ki ji pravijo *mala rusa*. Nosi jo en sam fant.

Rusa nastopa sama ali pa jo vodi gonjač ali *porta*. Oblečen je v stare hlače, jopič, telovnik, delovni plašč ali pajaca in obut v visoke čevlje ali gumijaste škornje. V roki drži bič. Nekateri imajo obraz zakrit z masko. Zraven hodi še pobirač ali *poberač*, ki si obraz navadno pobarva, včasih pa si nadene plastično masko ali očala z nosom. S sabo nosi košaro ali koš na hrbtu za zbiranje darov. Skupina obiskuje hiše v domačem kraju, nastopa pa tudi pustnih sprevodih. Svoj prihod že na cesti napovejo z glasnim vpitjem. Razposajena žival se nerodno ziblje po cesti, hlasta z glavo zdaj na to, zdaj na ono stran, brca z zadnjimi nogami, se zaletava v ljudi ali se mimogrede zvrne. Gonjač se na žival huduje, vihti bič in jo goni od hiše

do hiše. Ima jo na prodaj, zato je povsod veliko barantanja, a kupčija se pri vsaki hiši razdre. Domači jih povsod radi sprejmejo in pogostijo. (Zmazek, 2014)

Slika 13: Rusa in gonjač. (Foto: Stanko Kozel, 2014)

Slika 14: Male ruse. (Foto: Stanko Kozel, 2014)

3 RAZISKOVALNI DEL Z RAZPRAVO

V raziskovalni nalogi smo raziskovali pustno dogajanje v naši vasi. Kljub temu, da se v vasi okrog pusta zelo veliko dogaja, pa ni nikjer o tem nič zapisano in zbrano, zato smo se odločili, da to področje podrobneje raziščemo. Pri raziskavi nam je pomagalo veliko vaščanov, ki so za nas zbirali fotografije in podali mnoge nove informacije glede pustovanja nekoč in danes v naši vasi. Zbrali smo ogromno število fotografij, tako smo se zelo težko odločili, katere objaviti. V nalogi je objavljenih precej fotografij, saj želimo to nalogo podariti različnim skupinam, ki delujejo na vasi v pustnem in predpustnem času. Prav tako želimo, da bo naša naloga služila kot promocijsko gradivo za promocijo naše vasi s predstavitvijo bogatega pustnega dogajanja nekoč in danes v vasi Spuhlja.

3.1 Marko Klinc Princ Klinc Hauptman Spuhljanski VII.

Častni naziv *princ karnevala* se podeli tistemu, ki se je izkazal z delom na družbenem in kulturnem področju in je s svojim aktivnim sodelovanjem širil prepoznavnost in pomen karnevala kot kurent ali drug pustni lik, predvsem pa deloval v duhu ohranjanja bogate dediščine kurenta, pustnih šeg in navad na Ptujskem.

Od župana Mestne občine Ptuj na otvoritveni slovesnosti Kurentovanja princ karnevala v imenu vseh pustnih likov in mask prevzame ključ mesta in »oblast« za čas festivala, do pepelnice. Je protokolarni mojster na osrednjih pustnih prireditvah, ki v pustnem času doma in na tujem predstavlja Kurentovanje, mesto Ptuj in karnevalske prireditve.

Princ karnevala po izboru zgodovinarke Marije Hernja Masten od leta 2003 naprej z insignijami, tipičnimi oblačili in gardo predstavlja določeno zgodovinsko osebnost svojega kraja, od koder prihaja.

Marko Klinc je samostojni obrtnik in znan tapetniški mojster, ki živi v Spuhlju. Njegov oče Marko Klinc starejši je iz Markovcev prinesel spretnost izdelovanja korantij in je bil korant od druge svetovne vojne. Udeležil se je prvega karnevala leta 1960 in enega od gostovanj v Opatiji, s katerimi je kurent postal znan po vsej Jugoslaviji. Marko Klinc starejši je tradicijo izdelovanja kurentij prenesel na vse tri sinove: Branka, Vlada in Marka. Marka Klinc njegovega sina je tako kurentovanje začelo zelo zanimati in zato se je udeleževal različnih aktivnosti. Te so bile sodelovanje pri Folklornem društvu Markovci, kurentih iz Spuhlje, pri godbi na pihala občine Markovci in številnih drugih društvih, zaradi katerih je bil kasneje tudi izbran za sedmega princa Ptujskega karnevala.

Slika 15: Princ Klinc Hauptman Spuhljanski VII.

Marko Klinc tako sodi med redke ohranjevalce in izdelovalce kurentij. Poimenovali so ga Klinc Hauptman Spuhljanski VII. Osebnost, ki jo princ predstavlja, je poveljnik strelskega dvorca v Spuhlju. Princ je imel bogatejšo obleko kot njegovi vojaki. Nosil je žametni suknjič, ki je bil narezan na trakove

in podložen z blagom druge barve. Imel je bogato nabrane rokave, ki so kakor hlače, iz rdečega žameta. Obut je bil v visoke škornje, za pasom je imel tanek poveljniški meč in na glavi klobuk. Njegovi vojaki (garda) so bili oblečeni v isti stil, predstavljali so vojake strelskega dvora in v rokah so imeli helebarde.

Slika 16: Princ Klinc Hauptman Spuhljanski VII z gardo.

Zraven garde so del princa bili tudi skupina vaščanov, ki je bila oblečena v podložnike. Sami so si nadeli ime Hauptmanovi tlačani ali Tlačani iz Spuhlje. Organizacijske stvari mu je urejal protokolist Igor Vidovič, ki je bil član korantov Spuhlja. Njegova zastava je podolžno razdeljena na rumeno in modro stran, ki ju ločuje vijuga. Rumena stran simbolizira rodovitno žitno polje, modra pa reko Dravo. V rumenem polju je prinčev grb, ki ima v zlatem trikotnem ščitku modro perutnico. Grb krasi zlato črn vojaški šlemni okras z dvema perutnicama. V modrem delu zastave pa je demonska maska koranta. Kot vojak je princ za darilo izbral pomanjšano helebardo, ki jo nosijo njegovi vojaki v leseno steklenem ohišju z žametno podlago. Kurentov robček in broško, z natisnjeno podobo princa in ročno pleteno stekleničko z domačim žganjem, na katero je pritrjen prinčev pečat iz dasmase s perutnico iz zastave. Na dan sv. Martina, 11. novembra 2005, je bil Marko poimenovan v princa karnevala 2006. Imenovanje v princa sprejme kot veliko čast v delu tradicije karnevalskega dogajanja ter protokola. Prinčevska pravila je zaprisegel, podpisal in jih pečatil z zlatim prstanom in voskom. Prstan, na katerem je prinčev simbol perutnica, si je dal izdelati v ta namen po naročilu.

Slika 17: Pečatenje z zlatim prstanom in voskom.

Vse dotedanje princa, sorodnike in prijatelje ter člane Društva Korant Spuhlja, pa je povabil na prinčevsko pojedino v Strelski dvor v Spuhli (Gasilska dvorana Spuhlja). Po končani slovesnosti je med obiskovalce razdelil 400 brezplačnih porcij golaža in bograča.

Slika 18: Pogostitev v gasilskem domu Spuhlja.

Slika 19: Pogostitev pripravile Marjetice iz Spuhlje.

Isti dan se je kot novi princ in gost udeležil ustoličenja Svetlane Širec, prve vinske kraljice Ptuja. V začetku leta 2006 je bil povabljen kot princ karnevala s spremstvom na srečanje 20. obletnice in predstavitve profesionalne ekipe Kontinental Team – Kolesarskega kluba Perutnine Ptuj. Po svečnici se princ Klinc Hauptman Spuhljanski udeleži Kurentovega skoka, s katerim se začne najbolj pomembno obdobje zanj v vlogi princa. Spremnstvo so mu delali gardisti in vaščani z baklami. Prvič ga spremljajo na otvoritveni povorki sovaščani kot Hauptmanovi tlačani.

Slika 20: Hauptmanovi tlačani iz Spuhlje.

Tudi tlačani imajo svojo vojsko, topničarje, ki so iz topa streljali konfete, kot znak nove oblasti, katere je princ sam pripeljal iz Belgije. Od takrat naprej se je princ vsak dan udeležil kurentovanja v večernih urah in pozdravil goste. Prvič je uvedel tudi samostojno otroško povorko, saj si je prizadeval, da bo v kurantovanje vključil čim več otrok. Ta je potekala dan pred mednarodno ptujsko povorko, na pustno soboto. En dan pred koncem pusta je takrat Ptuj obiskal tudi takratni predsednik Republike Slovenije, dr. Janez Drnovšek, ki je bil nad princem in njegovo vojsko zelo zadovoljen. Pred koncem svoje pustne oblasti je sedmi princ obiskal tudi fašenke na Vidmu, v Cirkovcah, Markovcih, Bukovcih in Stojncih. Na pustni torek, torej na dan pokopa pusta je vrnil oblast nazaj županu, vendar se njegovo delo še s tem ni končalo, saj se je po tem udeleževal še raznih karnevalov izven države, kjer imajo pust kasneje. (Klinc, 2010)

3.2 Fašenk v Spuhlji nekoč in danes

3.2.1 Intervju z gospo Nežko Bračič in gospo Kristino Erbus

O fašenk v Spuhlji smo se pogovarjali z enima izmed najstarejših vaščank v Spuhlji. Obe sta stari 85 let. Nežka Bračič že celo življenje živi v Spuhlji, medtem, ko je Kristina Erbus v Spuhlji od svojega 20 leta, prej pa je živela v sosednjih Podvincih. Obe sta nam z veseljem odgovarjali na naša zastavljena vprašanja.

Slika 21: Intervju z Nežko Bračič. (Foto: Kralj, 2019)

Slika 22: Intervju s Kristino Erbus

Kako se spominjate fašenka, ko ste bili še otrok?

Veliko otrok se je po šoli v ponedeljek in torek maskiralo. Nekateri otroci so hodili maskirani od hiše do hiše že pred ponedeljkom in torkom z namenom, da so pobirali jajca iz katerih so potem za fašenk lahko spekli krofe. V pred pustem času so že tudi nekoč pokali z biči in tekali po vasi samo z kurentovimi zvonci, ki so si jih največkrat izdelali kar sami doma. Najpogosteje smo se maskirali v svatrcce, cigane, v revne otroke, piceke, kūrīke... Včasih smo se zbrali skupaj in določili kdo bo ženin in kdo nevesta, ter hodili od hiše do hiše. Pri nekaterih hišah so nas bili veseli in nam dali suho sadje, jabolka in pri nekaterih hišah so nam dali celo krofe. Maske smo si izdelali sami iz materialov, ki smo jih našli doma. Tiste matere, ki so vedele šivati, so iz starih oblek naredile zelo zanimive maske. Obraz pa smo si namazali s sajami iz črnih kuhinj.

Kako so se takrat maskirali starejši?

Starejši so se maskirali veliko manj, kot otroci. Bili so redki posamezniki, večinoma tisti, ki so znali lepo peti. Maskirali so se v orače, korante, cigane, medvede in ruse. Maske so bile narejene za zabavo, zato so bile nekatere precej smešne.

Kako so izgledale maske v primerjavi z današnjimi?

Orače so pri hiši radi sprejeli, saj so ljudje verjeli, da prinašajo dobro letino. Če so spustili katero hišo so bili tam užaljeni. Imeli so plug, ki je skoraj razpadel in je bil v zelo slabem stanju. Po navadi so jim ljudje dali denar, pijačo in jajca. Koranti so bili mladi ne poročeni moški. Oblečeni so bili v zajčji ali ovčji kožuh. Okrog pasu so imeli navezane zvonce. Korantov je bilo zelo malo. Hodili so samo do tistih hiš v katerih so bila mlada dekleta, ki so jim dajala robčke. Dekleta so dajala robčke samo izbranim fantom. Medvedvi so bili oblečeni v stare plahte in čez glavo so imeli poveznjeno masko, v kateri so imeli izrezane luknje za oči. Pri vsaki hiši so zaplesali. Rusa je bila maska v katero so se maskirali zelo redki. Izgledala je podobno kot danes, le da je bila narejena iz starih stvari. Prinašala je dobro letino in pri hiši so jim dali denar, klobase in jajca. Cigani so bili v večjih skupinah, s sabo so imeli voz. Oblečeni so bili v stara oblačila in zraven so imeli tudi otroke. Imeli so navado, da so ljudi mazali s sajami, zato so se jih nekateri bali.

Kako je bilo nekoč na fašenkov torek?

V torek popoldne so se otroci in nekateri redki starejši maskirali. Običaj je bil, da so maske obiskale gostilne, zato smo proti večeru odšli v gostilno pri Majdi, ki smo ji takrat rekli Šaprlca. To je bila takrat edina gostilna v vasi. Tam smo bili do pol noči in gledali vse maske, ki so prišle. Otroci smo se igrali, odrasli pa so se ob pijači in glasbi zabavali. Malo pred pol noči smo odšli domov, kjer smo se najedli mesa, saj se je po polnoči začel strogi post, ki smo se ga vsi držali.

Ali so bile nekoč povorke?

Kot otrok se ne spominjam, da bi imeli povorke. Te so prišle malo kasneje in bile so ob nedeljah. Po kosilu smo se po navadi odpravili v Markovce in na Ptuj, kjer je povorka potekala.

Se spomnita kakšnih običajev, ki so se dogajali v pred pustnem času?

Komaj se je čakalo na Svečnico, ko so si fantje nadeli korantove zvonce in z njimi zvonili po vasi, prav tako pa se je od tega dne naprej slišal tudi pok bičev. V času od božiča do fašenka je bilo največ gostij. Takrat so gostije potekale v hišah doma. Navada je bila, da so pričakali svate, ki so prišli po nevesto maskirani. Maskirali so se tisti svatje, ki so znali poskrbeti za smeh.

Slika 23: Koranta. (Foto: arhiv Nežke Kralj)

Slika 24 a - d: Maskiranje na gostiji. (Foto: arhiv družine Belšak)

3.2.2 Intervju z gospodom Francem Bolcarjem

Obiskali smo vaščana Franca Bolcarja iz Spuhlje 56. Povedal nam je veliko zanimivega o karnevalu in tlačanih, saj je eden izmed idejnih članov tlačanov. V razgovoru je sodelovala tudi njegova žena Jožica.

Kako so nastali tlačani?

Ideja za lik tlačani je nastala čisto slučajno. Takrat novo ustoličeni princ karnevala Marko Klinc, me je povabil k sodelovanju. Predlagal je, da bi se mu pridružilo nekaj vaščanov. O tem je stekel pogovor v gostilni Majda. Padla je ideja, da bi se ta skupina imenovala »njegovi tlačani«. Ideja mu je bila všeč.

Kdo vam je pomagal izoblikovati lik tlačana?

Pri tem nam je zelo veliko pomagala gospa Marija Masten iz Ptujskega arhiva. Dala nam je idejo za obleko tlačanke in tlačana.

Kako pa je izgledala obleka tlačana in tlačanke?

Glede na ideje gospe Masten smo oblikovali obleke tlačanke in tlačana. Obleka tlačana je izgledala takole: imel je srajco, hlače, klobuk in pisago oz. torbo. Obleka tlačanke pa je izgledala takole: imela je srajco, krilo, pokrivalo, mušniček in predpasnik.

Kdo in kako je izdeloval te obleke?

Obleke tlačank in tlačanov smo si v celoti izdelali sami. V gasilskem domu smo se zbrali, kjer smo si ob druženju začeli izdelovati obleke. Material nam je nabavil in podari princ Marko. Prvotno je bila zamisel na trideset članski skupini, nato pa je skupina zaradi velikega zanimanja prerasla v 107 članov. Zato so se obleke izdelovale tudi po domovih in ne samo v gasilskem domu.

Kako ste nato nadaljevali karnevale?

Nekaj let smo se pustne povorke udeleževali v skupini kot tlačani. Ob druženju in zabavanju pa smo prišli na idejo, da bi se lahko udeležili tudi karnevalskega dela povorke. Po celem letu dogovarjanja smo se tako odločili, da se bomo naslednje povorke udeležili v etnografskem in tudi karnevalskem delu.

Kako ste prišli do idej za maske in kako do dokončno izdelane maske?

Med sabo smo veliko sodelovali in se pogovarjali in izbrali lik sončnice. Ker je bilo potrebno izdelati tudi primerno vozilo smo dve ali tri sobote pred pustnim časom in 8. februarja skupaj začeli izdelovati voz na našem dvorišču.

Kako pa je v pustnem času na vaši domačiji?

Že od nekdaj pa se na našem dvorišču ustavijo številne pustne skupine, ki se po navadi nato udeležijo povorke. Odprtih rok sprejmemo vsako masko, ki pride mimo našega dvorišča. To so po navadi koranti, piceki, orači, pokači, ruse, medvedi itd. Največ jih pride v času med pustno soboto in pustnim ponedeljkom. Koranti vsako leto pridejo na pustni ponedeljek, piceki pa že en teden prej v nedeljo.

Kaj ponudite vsem tem maskam?

Po navadi jim postrežemo z obloženimi kruhki, krofi in pijačo. Za domov jim pa damo jajca ali denar. Za staro rusko je običaj, da dobi klobase, vsak korant pa mora dobiti tudi robček.

Ali se Vi tudi udeležujete povork na Ptuju ali drugje?

Seveda vsako leti se udeležim povork, vendar sedaj ne več s skupinami iz Spuhlje ampak še samo s kopjaši. Kopjaši predstavljajo stari običaj iz porok. Kopjaš je bil najboljši prijatelj ženina, ki še ni bil poročen. Na poroki skrbi za dobro voljo in veselje. Biti mora navihan, poskočen in iznajdljiv, hkrati pa

še dober plesalec in pevec. Skupaj z družico, ki pa je nevestina najboljša prijateljica, pa skrbita še za janževca.

Kako izgleda lik kopjaša?

Kopjaš je oblečen v črno obleko, belo srajco, kravato in visoke črne škornje. Čez desno ramo ima pripeto slovensko trobojnico oz. obramnico, na glavi ima črn klobuk. Krasijo ga trije pušeljci oz. šopki s tribarvnimi svilenimi trakovi, ki so pripeti na levem rokavu, klobuku in na levi strani prsi. V roki ima kopje. To je okrogla lesena palica, ki je visoka 180 cm. Zgoraj je obložena z ruto in pisanimi svilenimi trakovi, ki so dolgi med 150 in 200 cm. Bolj kot ima kopjaš bogato palico več je vreden. Če pa mu kopje pade na tla ali pa ga zgubi in ga potem nima, je to zanj največja sramota.

Kako dolgo se že ohranja lik kopjaša?

Lik kopjaša se sicer še ohranja vendar tega, kar predstavlja v veliki meri ni več. Lik kopjaša predstavljamo že od leta 1960, ko smo prvič prišli na povorko na Ptuj. Tako letos praznujemo že 60. obletnico.

Slika 25: Kopje. (Foto: Lea Strelec, 2020)

3.3 Maskiranje družin in skupin

Maskiranje je v naši vasi stara tradicija, ki se prenaša iz roda v rod. Pustni liki so se skozi leta modernizirali in prilagajali trenutnim gospodarskim in ekonomskim razmeram. Fašenk je bil vedno čas, ki so ga naši domačini ohranjali. Iz nekaterih ohranjenih fotografij je razvidno, da so se oblačili v stare cunje in mazali s sajami z namenom, da bi se maskirali. Od nekoč in vse do danes se v kraju maskirajo skupine in nekatere družine.

Slika 26 a - d: Maskiranje Spuhljanov nekoč. (Foto: arhivi družin iz Spuhlje)

Slika 27 a - d: Maskiranje skupin. (Foto: arhivi družin iz Spuhlje)

Slika 28 a - b: Družina Šamperl v maskah. (Foto: arhiv družine Šamperl)

3.4 Izdelava tradicionalnih pustnih likov in dodatkov zanje v Spuhlji

3.4.1 Izdelava gamaš

Naredili sva tudi intervju z gospo Suzano Čeh, ki se ukvarja z ročnimi deli (stare vezenine). Njihova družina je že od nekdaj povezana s fašenkom. Mož in oba sinova sta koranta, cela družina pa se za fašenk obleče tudi v tlačane in piceke. Gospa Suzana Čeh se že od svojega 14 leta ukvarja s štrikanjem gamaš za korante. Gamaše korantom služijo za gretje in zaščito nog. Med seboj se razlikujejo v dveh različnih barvah, rdeči in zeleni in v štirih različnih velikostih. Gamaše so narejeni iz kvalitetne volne in za največjo velikost je potrebno približno štirinajst ur dela.

Slika 29 a - b: Gamaše, ki jih izdeluje Suzana Čeh. (Foto: Kaja Kralj, 2020)

3.4.2 Popravilo korantovih zvoncev

Obiskale sva tudi krajana Francija Cimermana, ki se že vrsto let ukvarja s popravilom korantovih zvoncev. Do takrat, ko mu je zdravje dopuščalo je zvonce tudi izdeloval. V njegovi delavnici se znajdejo zvonci korantov iz širšega Ptujskega območja, od najmanjših do največjih.

Slika 30 a - b: Franci Cimerman v delavnici. (Foto: arhiv Franci Cimerman)

3.4.3 Izdelava korantij

Pri družini Klinc iz Spuhlje se prenaša izdelava korantij iz roda v rod. Izdelujejo korantije vseh velikosti. Material zanje nabavljajo na različnih krajih že skozi celo leto. Korantova obleka je narejena iz kožuha ovce. Vse maske so unikatni izdelki. V vsako masko vložijo veliko truda in časa.

Slika 31 a- b: Izdelava korantij pri Marku Klincu. (Foto: Lea Strelec, 2020)

3.4.4 Izdelava rož iz krep papirja

Društvo gospodinj Marjetica iz Spuhlje pripravlja različne tečaje in delavnice. V pred pustnem času vsako leto organizirajo delavnice v izdelavi rož iz krep papirja in izdelavi duhov. Delavnice so vsako leto dobro obiskane tako, da se ni bati, da bi se izdelava rož prenehala.

Slika 32 a - b: Izdelava rož iz papirja. (Foto: Lea Strelec, 2020)

3.4.5 Izdelava kopja za kopjaše

Franc Bolcar iz Spuhlje je edini izdelovalec kopij za kopjaše. Izdeluje tudi ježevke za korante.

Slika 33 a - b: Izdelava kopja. (Foto: Kaja Kralj, 2020)

3.5 Tlačani

Za ptujski karneval je značilno, da oblast v mestu za čas pusta prevzame princ karnevala. Leta 2007 je bil princ Marko Klinc Hauptman Spuhljanski. Predstavljal je srednjeveškega graščaka, ki je v tistem času deloval v kraju Spuhlja. Na njegovo pobudo je v Spuhlji takrat nastala skupina tlačanov, ki so predstavljali njegove podložnike. Odziv spuhljanov je bil presenetljiv, saj je skupina štela 117 članov. Takrat so se udeležili Kurentovanja na Ptuju, kot prinčevi podložniki. Skupina tlačanov je delovala pod vodstvom Franca Bolcarja. S prenehanjem prinčeve vloge tlačani niso prenehali delovati, ampak so s svojim delovanjem nadaljevali tako, da so aktivni še vse do danes. Tlačani so vaščane takrat zelo povezali, saj so oblačila šivali sami, največ v takratnem gasilskem domu. V taki obliki je skupina delovala vse do leta 2015, ko se je preimenovala v srednjeveško skupino, ki deluje še danes. Skupino spremljajo tudi vojak ali vojaki strelskega voda. Eden izmed njih nosi tudi njihov prapor. Udeležujejo se raznih prireditev v bližnji in daljni okolici, kakor tudi v tujini. Oblečeni so v preproste delovne obleke tistega časa in s seboj nosijo različna orodja. Predstavljajo običaje kot so: košnja, mlatev, trgatev, spravilo lesa, ter sušenja krme. Ženske po navadi predstavljajo perice ali kuharice in gospodinje. Leta 2015 je društvo, na pobudo članov, dobilo svoj prapor, ki so ga prvič predstavili na grajskih igrah na Ptuju. Idejo, skico in opis je naredila gospa Marija Hrnja Masten. Na praporju so upodobljene tri stvari. Kosa kot dela kmeta in kot kmeta bojevalca za svoje pravice. Zlati petelin kot zlata barva, barva žita ter kot petelin borec za svoje pravice. In slika kašt oz. hiše, kjer so nekoč v Spuhlji shranjevali žito v žitnici za gospodo na Ptuju. Podoba grba in opis grba je pripravila gospa Marija Hrnja Masten.

Grb kaže na tlačansko dajatev žita, ki so ga morali letno odrajtati gosposčini. Da gosposka ne bi zviševala količino dajatev imajo tlačani upodobljenega bojevitiga petelina, ki bi lahko hitro zanetil »prasko« ob samovolji gosposke. Kosa je dobro orodje, ki pa ima prav tako svojo bojevito stran.

Kašta je stavba v katero so tlačani nosili svoj pridelek-žito, pšenico, rž, ječmen, oves, ajdo. Tudi če sami niso imeli kaj jesti in je Drava poplavela, je gosposka dobila in varno pospravila ter posušila pridelek. Tlačani pa so morali nazadnje žito tudi odpeljati z vozno tlako, tja kamor ga je gosposčina prodala. Sami so žito za svoj kruh nosili v vodni plavajoči mlin na Dravi. Na grbu imajo barve svoj pomen in sicer:

- ZLATA (rumena): kamen ki jo ponazarja je topaz. Izraža veličastnost, ugled, vrhovnost, dostojanstvo, bogastvo.
- SREBRNA (siva- bela): kamen biser. Izraža čistost, nedolžnost, modrost, veselje
- RDEČA: kamen je rubin. Izraža moč, pogum, dostojanstvo, ljubezen
- RJAVA: redko uporabljena barva simbolizira polje, svobodo, veselje, upanje, ljubkost, zdravje.

Grb ima poznogotski grbovni ščit s konico in je vodoravno razdeljen. V zgornji polovici sta v svetlo rjavi barvi njive (zemlja) oziroma polja upodobljena ležeča lesena kosa in zlat petelin, ki ima v znak bojevitosti dvignjeno desno taco, razprt kljun in krila. V spodnjem delu grbovnega polja je stavba žitne kašče, ki je nekoč stala v Spuhlji. Na pročelju stavbe je napis Kašte, spodaj pa je številka 72. Stavba ima značilno šotorasto streho. Nad hišo je napis TLAČANI SPUHLJE. Grb se zaključuje s šlemom na vrhu katerega na svitku stoji petelin. Grb obdaja šlemni okras.

Dan, ko se je oddala dajatev je bil težak dan za družino, in hkrati olajšanje, saj so si lahko oddahnili in se poveselili, ko so odrajtali svoje obveznosti. Torej je bilo srečanje pred kašto neke vrste vaško srečanje, kjer so tlačani izmenjali vesele in žalostne novice, Odprli so svoje bisage, posedeli »kakor rekli«, ter nazdravili na boljšo letino v drugem letu. Biriču- uradniku, ki je zapisoval oddano žito pa so gledali pod prste, da ne bi goljufal. Rihtar pa je preveril ali so žitne mere njihove, ta prave, in jih morda gosposka ni poskusila zamenjati.

Danes Tlačani delujejo pod okriljem KDFD (Kulturno društvo folklornih dejavnost) Korant Spuhlja - sekcija Tlačani iz Spuhlje. Društvo šteje 73 članov. Leta 2013 je vodstvo tlačanov prevzel Roman Štumperger, ki jih je vodil do leta 2020, ko pa je vodstvo prevzela Anja Kostanjevec.

Tlačani se sedaj tradicionalno udeležujejo vseh prireditvah, ki se dogajajo na Ptuju v času pusta, to je večerni nastop pred mestno hišo (Slika 36 a – d), otvoritvena povorka, in osrednji karneval, ki poteka po ptujskih ulicah na pustno nedeljo, prav tako so tudi redni gostje fašenka v Markovcih (Slika 35 a – m).

Tlačani pa niso aktivni samo v pustnem času, ampak delujejo čez vse leto. Redno se udeležujejo grajskih iger na Ptuju, Žužembergu in Vurbergu (Slika 37 a – f). Gostujejo tudi čez celo leto na raznih prireditvah v tujini. Tako so že udeležili prireditev v Čakovcu, Stubici in Primoštenu (Slika 38 a – p).

Slika 34: Idejna skica oblek za tlačane.

Slika 35 a - m: Tlačani na karnevalih na Ptuju in v Markovcih. (Foto: arhivi družin iz Spuhlje)

Slika 36 a - d: Tlačani na etnografskem nastopu na mestnih ulicah. (Foto: arhivi družin iz Spuhlje)

Slika 37 a - f: Tlačani na Grajskih igrah na Ptuj, Vurberku in Žužemberku. (Foto: arhivi družin iz Spuhlje)

Slika 38 a - p: Tlačani na gostovanjih po tujini. (Foto: arhivi družin iz Spuhlje)

3.6 Koranti

V koranta so se v Spuhlji maskirali že od nekdaj. Nekoč je tudi v Spuhlji veljalo pravilo, da je lahko bil korant samo mlad ne poročen fant. Z leti se je tudi to pri nas spremenilo tako, da so danes v koranta oblečeni otroci, fantje, možje in zadnji čas tudi dekleta. Za našo vas je značilno, da imajo skoraj pri vsaki hiši korantijo. Tudi pri nas se je ohranila tradicija, da začnejo svoj pohod dan po Svečnici. Obvezno se udeležijo korantovega skoka pri Zokiju. V pred pustnem času nabirajo kondicijo tako, da si nadenejo zvonce in z njimi naredijo pohod po vasi in s tem pridobivajo na kondiciji. V dneh okrog pusta se obvezno udeležijo večerne predstavitve po mestnih ulicah Ptuja in otvoritvene ter nedeljske povorke. Predstavijo se tudi na povorki v Markovcih in ostalih okoliških povorkah. Leta 1993 so se organizirali in ustanovili Kulturno društvo folklornih dejavnosti "korant" Spuhlja, ki danes šteje preko 100 članov. Društvo je bilo vpisano v register leta 1993. Na gostovanju so bili zdaj že po celi Sloveniji. V tujini pa so se udeležili povork v Makedoniji, Bolgariji, Hrvaški, Črni Gori, Srbiji, Avstriji, Nemčiji, Franciji in Belgiji. Posebna zanimivost naše vasi je, da je na fašenkov, ponedeljek tradicionalen pohod po Spuhlji in okolici, kjer jih ljudje radi sprejmejo. Korante zraven spremljajo tudi hudiči. Vsako leto pa kulturno društvo pripravi tudi razstavo in sejem korantove opreme.

Slika 39 a - h: Koranti iz Spuhlje. (Foto: arhivi družin iz Spuhlje)

Slika 40 a - b: Sejem korantove opreme. (Foto: arhiv Koranti)

3.7 Ruse

Tradicija, ki se ohranja v Spuhlji že od nekdaj je, da v pustnem času hiše obišče rusa. Z leti, se je njihova oblika spremenila le toliko, da so današnje ruse izdelane boljše. Ruso obvezno spremlja pokač. Ker pokanje z bičom zahteva posebno tehniko in moč, je v naši vasi značilno, da se že dan po Svečnici zasliši pok biča, saj že takrat začnejo trenirati. Pohod rus od hiše do hiše se prične kak teden pred fašenkom. Za našo vas je značilno, da imamo več rus, različnih generacij. Za pohod z ruso se odločijo že osnovnošolski fantje. Najstarejši, ki se v naši vasi maskirajo v lik ruse so stari čez 50 let in jim pravimo rusjaki. Ruse pri hiši radi sprejmemo, saj prinašajo dobro letino. Običaj je, da mlajšim rusam dajo denar, starejša pa obvezno dobi jajca in klobaso.

Slika 41: Spuhljanske ruse. (Foto: arhivi družin iz Spuhlje)

3.8 Piceki

Leta 2015, se je na pobudo Marjana in Marka Šamperla, v Spuhlji pričel organiziran obhod picekov. Vaške gospodinje so iz belega platna sešile oblačila, moške in fantje pa so poskrbeli za izdelavo kap in picikovih palic. Kape so narejene iz kartona in bogato obdane z barvnimi trakovi iz krep papirja. Palica je izdelana iz debelejše palice, ki ima na eni strani dodano glavo v obliki petelina, na drugi strani pa bogat rep iz perja. Ker je običaj, da piceke spremlja tudi kurika, si je le to skrbno izdelal Branko Strelec. Na prvem obhodu po vasi je sodelovalo 42 picekov, 1 kurika in 6 picogunekov. Prvi obhod po vasi je bil leta 2015 v nedeljo po otvoritveni povorki na Ptuju. To je prišlo v tradicijo tako, da imajo sedaj piceki redni obhod po Spuhlji vedno na to nedeljo. Zberejo se zjutraj pri družini Šamperl od kod pričnejo svoj celodnevni pohod po celi vasi. Domačini jih nestrpno pričakujejo in ob obisku jih pogostijo. V skupini so zastopane vse starostne skupine, od otrok do starejših.

Slika 42 a - h: Obhod picekov po Spuhlji. (Foto: arhivi družin iz Spuhlje)

3.9 Orači

Spuhljski orači orjejo po vasi že osem let. Vsako leto se zberejo na pusti torek pri Klinčovih, od koder začnejo svoje oranje po hišah.

Skupino orači sestavljajo pokač, ki s pokanjem na dvorišču oznani njihov prihod. Sledijo konjiči, to je šest ali osem moških, ki zapojejo ljudsko pesem in hkrati vlečejo z vrvjo plug. Plug drži korant. Na dvorišču vrežejo brazdo in s tem želijo dobro letino.

Slika 43 a - f: Orači na oranju po Spuhli. (Foto: arhivi družin iz Spuhlje)

3.10 Karnevalske skupine

Pred enajstimi leti so se člani, ki so bili do tedaj aktivni v tlačanih odločili, da bi tudi v Spuhli izdelali skupinsko masko za karnevalsko skupino. Od takrat naprej se je vsako leto do sedaj obdržala ta tradicija, tako da je do sedaj bilo že uspešno izdelanih dvanajst likov. Vsako leto je v skupini sodelovalo povprečno 100 članov. Tako je do letos bilo izdelanih že približno 1200 mask. V tem času so skupino vodili trije vodji. To so Martina Bolcar, Roman Štumperger in Alenka Kolarič. Za vsako skupino so se ideje zbirale in oblikovale čez celo leto. Vsaka skupina je veliko truda vložila tudi v izdelavo voza, ki je sestavni del predstavitve skupine na povorki. Skupine so imele vsako leto skrbno sestavljeno tudi koreografijo.

3.10.1 Sončnice

Leta 2009 so se vaščani Spuhlje prvič predstavili v karnevalski skupini. Predstavljali so sončnice s soncem. Skupina je štela približno 80 članov. Vodja skupine je bila Martina Bolcar. Skupina se je uspešno predstavila na Ptujskem karnevalu in na karnevalih v okolici.

Slika 44: Sončnice s soncem na Ptuju. (Foto: Bojan Šel, 2009)

Slika 45: Sončnice s soncem – skupinska slika. (Foto: Bojan Šel, 2009)

Slika 46: Sončnice s soncem na zabavi. (Foto: Bojan Šel, 2009)

3.10.2 Rimljani

Naslednje leto, leta 2010 so se vaščani Spuhlje predstavili v oblekah Rimljanov. Skupina je štela 75 članov, vodja pa je bila Martina Bolcar. Tudi v tej maski so se predstavili na Ptujskem in ostalih okoliških karnevalih.

Slika 47: Rimljani. (Foto: Bojan Šel, 2010)

Slika 48: Rimljani v pozdravu. (Foto: Bojan Šel, 2010)

Slika 49: Rimljani na povorki v Markovcih. (Foto: Bojan Šel, 2010)

Slika 50: Vozilo Rimljanov. (Foto: Bojan Šel, 2010)

3.10.3 Hello Kitty

Leta 2011 so se predstavili v maski Hello Kitty. Skupina je bila zelo številčna, saj je štela okrog 100 članov. Ob skrbno izdelani maski so člani skupine izdelali tudi veliko rekvizitov, kot so npr. kolesa. Voz je bil oblikovan v hišico in so ga nekaj sobot pred pustom izdelovali pri vodji Martini Bolcar.

Slika 51: Hello Kitty. (Foto: Bojan Šel, 2011)

Slika 52: Hello Kitty se predstavlja. (Foto: Bojan Šel, 2011)

Slika 53: Hello Kitty na povorki v Markovcih. (Foto: Bojan Šel, 2011)

3.10.4 Zajčki, korenčki

Maska, ki je leta 2012 predstavljala karnevalsko skupino iz Spuhlje, so bili zajčki in korenčki. Skupina je štela okrog 90 članov in že četrto leto jih je vodila Martina Bolcar. Obleke so si skoraj v celoti izdelovali sami v prostorih gasilskega doma Spuhlja. Skupina se je udeležila karnevala po Ptujskih ulicah in v okoliških vaseh.

Slika 54: Vozilo z zajčki in korenčki. (Foto: Bojan Šel, 2012)

Slika 55: Zajčki in korenčki se predstavljajo. (Foto: Bojan Šel, 2012)

Slika 56: Zajčki in korenčki. (Foto: Bojan Šel, 2012)

Slika 57: Zajčki in korenčki na povorki. (Foto: Bojan Šel, 2012)

3.10.5 Dvorni norčki

Dvorni norčki so bili skupina, ki je štela 118 članov. Udeležili so se pustovanja v Markovcih, na Ptuju in Dornavi ter gostovanja v Dobovi. Ideja je prišla spontano. Voz je bil kot Grajsko obzidje. Na traktorju je bila nameščena velika kapa Dvornega norčka. Skupina je imela člane različnih generacij. To leto je vodenje skupine prevzel Roman Štumperger.

Slika 58: Skupinska slika dvornih norčkov. (Arhiv: Zinka Kralj, 2013)

Slika 59: Dvorni norčki. (Arhiv: Roman Štumperger, 2013)

Slika 60: Dvorni norčki na vozilu. (Arhiv: Roman Štumperger, 2013)

Slika 61: Dvorni norčki v Markovcih. (Arhiv: Roman Štumperger, 2013)

3.10.6 Irski škrti

V letu 2014 se je karnevalska skupina maskirala v lik Irskega škrate. Irski škrti prinašajo srečo in veselje med ljudi. V skupini, pod vodstvom Romana Štumpergerja, je bilo okrog 120 članov. Voz je bil narejen iz ostankov dreves po žaganju. Na vozu je bila postavljena hišica. Udeležili so se karnevala na Ptujju in okoliških karnevalov. Skupina se je udeležila tudi karnevala na Hrvaškem v Ivanič gradu.

Slika 62: Irski škrtati. (Arhiv: Zinka Kralj, 2014)

Slika 63: Irski škrtat. (Arhiv: Roman Štumperger, 2014)

Slika 64: Irski škрати na povorki. (Arhiv: Roman Štumperger, 2014)

Slika 65: Vozilo irskih škratov. (Arhiv: Roman Štumperger, 2014)

3.10.7 Ovce

Leta 2015 so se odločili, da se za kurentovanje na Ptuj in okolici oblečejo v ovce. Za kostume, ki so jih sešili sami, so porabili več kot 150 metrov blaga, 50 metrov elastike ter več kot 300 metrov sukanca. Šivali so približno 10 dni. Voz, ki so ga izdelali je imel videz slovenskega parlamenta od znotraj. Tudi v voz so vložili veliko svojega truda, izdelovali so ga celi mesec. Skupina pod vodstvom Romana Štumpergerja je štela 118 članov.

Slika 66: Ovce pred pričetkom povorke na Ptuju. (Arhiv: Roman Štumperger, 2015)

Slika 67: Ovce z vozilom. (Foto: Bojan Šel, 2015)

Slika 68: Ovce. (Foto: Bojan Šel, 2015)

Slika 69: Mlade ovce. (Arhiv: Roman Štumperger, 2015)

3.10.8 Čebelice

Za čebelice so se leta 2016 odločili, zaradi ohranjanja avtohtone sorte slovenske kranjske čebele. V skupini je bilo 116 članov. Voz je bil narejen kot čebelnjak s travnikom. Prav tako pa so imeli tudi pravega čebelarja. Udeležili so se pustovanja v Markovcih, na Ptuju in v Dornavi. Skupino je vodil Roman Štumperger.

Slika 70: Čebelice na povorki v Markovcih. (Foto: Bojan Šel, 2016)

Slika 71: Čebelice s čebelarjem. (Arhiv: Roman Štumperger, 2016)

Slika 72: Čebelice ob čebelnjaku. (Arhiv: Roman Štumperger, 2016)

Slika 73: Čebelice. (Arhiv: Roman Štumperger, 2016)

3.10.9 Peter Pan

Leta 2017 je vodenje skupine prevzela Alenka Kolarič. To leto je skupina štela 83 članov. Skupina je predstavljala zgodbo prijaznega dečka Petra Pana in njegove prijazne prijateljice vile Zvončice. Peter Pan in njegova prijateljica vila Zvončica sta jih popeljala v čudovito deželo Spuhlja, kjer se skriva starodavni zaklad. Peter Pan je deček, ki je obljubil, da nikoli ne bo odrasel. Dogajajo se mu čudne in nepojasnjene stvari, vendar mu vedno znova na pomoč priskoči njegova zvesta prijateljica vila Zvončica in skupaj premagata vse ovire. Ta dva pravljичna junaka nam dokažeta, da se s trdom in dobro voljo vedno doseže zastavljen cilj. Skupina se je udeležila karnevala na Ptuj in v okolici.

Slika 74: Peter Pan in Zvončice – skupinska slika. (Arhiv: Alenka Kolarič, 2017)

Slika 75: Peter Pan in Zvončice. (Arhiv: Alenka Kolarič, 2017)

Slika 76: Peter Pan in Zvončica. (Arhiv: Alenka Kolarič, 2017)

Slika 77: Peter Pan in Zvončice na Ptuj. (Arhiv: Alenka Kolarič, 2017)

3.10.10 Mavrična fantazija

Leta 2018 je pod vodstvom Alenke Klarič skupina predstavljala mavrično fantazijo. Skupina je štela 96 članov. Z mavričnimi barvami in modrimi oblaki so želeli pokazati, da živimo v mavrici kaosa. Da nastane mavrica, so potrebni oblaki, dež ter sonce. Ko posije sonce, se razprostire mavrična fantazija, katera je vsem vidna, je čarobna, občudovanja vredna, pa vendarle nikomur dosegljiva. Skupina se je udeležila karnevalov na Ptuj, Markovcih, Dornavi in Bukovcih. S to masko so v juniju gostovali na karnevalu na Hrvaškem v Ivanič gradu.

Slika 78: Mavrična fantazija. (Arhiv: Alenka Kolarič, 2018)

Slika 79: Mavrična fantazija na Ptujskih ulicah. (Arhiv: Alenka Kolarič, 2018)

Slika 80: Mavrična fantazija z vozilom. (Arhiv: Alenka Kolarič, 2018)

Slika 81: Mavrična fantazija v Markovcih. (Arhiv: Alenka Kolarič, 2018)

3.10.11 Simfonija klavirjev

S simfonijo klavirjev se je skupina leta 2019 predstavila v prečudoviti in izvirni maski. Skupino, pod vodstvom Alenke Kolarič, je sestavljalo 117 članov. Veliko truda in časa so vložili v izdelavo kostumov in vozila. Zgodba s katero so se predstavili je govorila, da je naše življenje podobno klavirskim belim in črnim tipkam. Z vsakim dotikom, počasnim ali hitrim, divjim ali nežnim ustvarjamo različne tone a njihov zvok zveni, kot milijon tonov v našem srcu. Kombinacija bele in črne barve ni vedno rezultat siva barva, ampak so lahko med drugim tudi klavirske tipke, ki nam pomagajo, da lahko ustvarimo najlepšo glasbo. Po klavirskih tipkah lahko udarjamo divje, da se sprostimo in preženemo frustracije ali nežno in čutno, da pomirimo svoje strahove ali pa se potolažimo. Ustvarjajo se usklajeni toni, s katerimi se lahko vsa čustva, kot so sreča, veselje, strah ali žalost prepletejo v najlepšo simfonijo. Udeležili so se karnevala na Ptuj, kjer so dosegli prvo mesto. Sodelovali so tudi na karnevalih v Markovcih, Dornavi in Ormožu. Na vseh teh karnevalih so dosegli drugo mesto. V mesecu juniju so gostovali v Srbiji v Beli Crkvi, avgusta pa v hrvaškem Senju.

Slika 82: Simfonija klavirjev. (Arhiv: Alenka Kolarič, 2019)

Slika 83: Klavir simfonije klavirjev. (Arhiv: Alenka Kolarič, 2019)

Slika 84: Simfonija klavirjev z vozilom. (Arhiv: Alenka Kolarič, 2019)

Slika 85: Simfonija klavirjev s predstavitvijo. (Arhiv: Alenka Kolarič, 2019)

4 ZAKLJUČEK

Vas Spuhlja se prvič omenja leta 1286, ko je dal salzburški nadškof v zastavo nekatere vasi okoli Ptuja. Leta 1294 se prvič omenja pod imenom Puchel, ko je salzburški nadškof postal lastnik dvorca v Spuhlji. Strelnski dvorec v Spuhlji je kot ostanek obrambnega mehanizma iz 13. stoletja. Ob koncu 16. stoletja je bil dvorec razdeljen na dve enoti. Na jožefinskih zemljevidih je kraj imenovan kot Pichldorff. Po popisu iz leta 1542 je Spuhlja imela 16 kmetij, od tega so 4 služila gosposčini Ormož, 4 grofu Breunnerju in 8 grofu Vodržinu. Posest je takrat pripadala nadškofu in jo je bilo potrebno zavarovati. Strelnski dvorec je bil večji utrjen dvorec v vasi. Po letu 1592 so ga v last dobili Idungspeugerji, ki so leta 1623 dvorec opustili. Leta 1937 je kraj pripadal takratni občini Rogoznica.

Danes je Spuhlja del Mestne občine Ptuj in sicer ena izmed primestnih četrti. V vasi je približno 930 prebivalcev. V Spuhlji je registriranih okrog 100 samostojnih podjetnikov. Velika večina prebivalcev pa je zaposlena na Ptuju in v drugih večjih krajih.

Prebivalci Spuhlje se povezujejo v raznih društvih, od katerih je najštevilčnejše Prostovoljno gasilsko društvo Spuhlja. Društva poskrbijo, da se vaščani družimo na raznih prireditvah in srečanjih skozi celo leto. V zadnjih trinajstih letih je v vasi zelo živahno v pustnem času. Takrat je Marko Klinc postal Princ Klinc Hauptman Spuhljanski VII, ptujskega karnevala. V nalogi sva raziskovali dogajanje okrog pusta v Spuhlji nekoč in danes.

Iz ustnih virov in nekaterih redkih ohranjenih fotografij sva ugotovili, da so se v Spuhlji že nekoč radi maskirali. Pogosto so pri maskiranju uporabljali stvari, ki so jih imeli doma pri roki (stare zavese, stare cunje...). Obraz so si mazali kar s sajami iz črne kuhinje. Hiše so že nekoč obiskovali tradicionalni pustni liki, koranti, piceki in ruse, v katere so bili ravno tako našemljeni domačini. Pred sedemindvajsetimi leti so se koranti že združili in ustanovili društvo, ki je še danes zelo aktivno in šteje okrog 100 članov. S svojimi obhodi pričnejo v noči na Svečnico, ko se udeležijo korantovega skoka pri Zokiju. Ves čas do konca pusta lahko slišimo v vasi zvok njihovih zvoncev. Tradicionalni pohod pa ima skupina na pustni ponedeljek, ko obiskujejo hiše v vasi. So redni gostje vseh pustnih prireditev na Ptuju in okolici. S svojo opravo so mnogokrat gostovali tudi v tujini.

Z imenovanjem princa karnevala je v Spuhlji nastala nova skupina, ki so jo poimenovali tlačani. Tlačani predstavljajo prinčeve podložnike. Skupina je ob ustanovitvi štela čez 100 članov. Tlačani so se ohranili vse do danes. Preimenovali so se v srednjeveško skupino, tako da predstavljajo srednjeveške običaje doma in v tujini čez celo leto. Zelo so aktivni tudi v pustnem času, saj so redni gostje vseh pustnih prireditev na Ptuju in okolici.

Pred petimi leti se je v Spuhlji na pobudo Marka Šamperla ustanovila skupina picekov. V skupino je aktivno vključenih 50 članov. Piceki opravijo svoj redni obhod po hišah vsako leto v nedeljo, po otvoritveni povorki na Ptuju.

Od Svečnice do pusta Spuhljo preplavijo ruse. V ruse se našemijo od najmlajših do najstarejših. Že precej let za ohranjanje tega lika skrbijo priletni možje, ki z rusko običejejo hiše na pustni torek.

Na pustni torek po Spuhlji orjejo tudi Spuhljanski orači.

Naša vas ni značilna samo po ohranjanju tradicionalnih pustnih likov, ampak imamo v vasi tudi mojstre, ki so znani daleč okrog, z izdelavo pustnih likov in njihovih dodatkov. V Spuhlji lahko dobite korantovo opremo, gamaše, ježevke in kopja za kopjaše.

Da je dogajanje v predpustnem in pustnem času v Spuhlji zelo pestro poskrbi tudi karnevalska skupina, ki delujejo zadnjih trinajst let. Vsako leto je v skupino vključenih povprečno 100 udeležencev.

Ob koncu raziskave z veseljem ugotavljamo, da je v Spuhlji tretjina prebivalcev aktivno vključena v pustno dogajanje. Z raziskavo smo ugotovili, da je veliko prebivalcev aktivnih v več pustnih skupinah, kar jim omogoča deset dnevno pustno dogajanje na vasi. Raziskava je pokazala, da korant ni glavni etnografski lik na vasi ampak se mu pridružijo v zelo velikem številu tudi piceki in številne ruse. V vse skupine se vključuje vedno več otrok, tako da fašenk v naši vasi ne bo izumrl.

5 LITERATURA

Čelan, Š. (2020). *Kurent - korant : ali veš, kdo si?* Ljubljana: Beletrina; Ptuj: Zavod za turizem.

Google maps, Spuhlja (2020). Pridobljeno 7. januarja 2020 s <https://www.google.com/maps/place/2250+Spuhlja/@46.4198403,15.8681954,12.75z/data=!4m5!3m4!1s0x476f60ccbd6b9b83:0xd3b5202bb933d1d6!8m2!3d46.4130787!4d>.

Hieng Mojca, (2011). *Ta norčavi pustni čas*. Zavod za založniško dejavnost.

Hieng Primož, (2014). *Pod masko skrit in norčavo odkrit*. Zavod za založniško dejavnost.

Klinc M. (2010). *Princi karnevala v času kurentovanja na Ptuju*. (Diplomsko delo). Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije.

Šemnički Peter, (2009). *Urbar gosposčine gornji Ptuj iz časa okrog 1677 za izbrane vasi spodnjega Ptujskega polja in dela Slovenskih goric*. Diplomsko delo, Univerza v Mariboru, Filozofska Fakulteta, Oddelek za zgodovino.

Zmazek, M. (2014). *Kurent ali korant* [Fotografija na spletu]. Pridobljeno 10. januarja 2020 s <https://www.kamra.si/digitalne-zbirke/item/kurent-ali-korant.html>.

Zmazek, M. (2014). *Rusa* [Fotografija na spletu]. Pridobljeno 10. januarja 2020 s <https://www.kamra.si/digitalne-zbirke/item/rusa.html>.

Zmazek, M. (2014). *Piceki in kura* [Fotografija na spletu]. Pridobljeno 10. januarja 2020 s <https://www.kamra.si/digitalne-zbirke/item/oraci.html>.

Zmazek, M. (2014). *Orači* [Fotografija na spletu]. Pridobljeno 10. januarja 2020 s <https://www.kamra.si/digitalne-zbirke/item/oraci.html>.